

learn how to transform reality and man is considered in the article. It is alleged that according to the theory of multiplicity intelligence H. Gardner, no single intelligence, he highlights the main types of intelligence: linguistic, musical, logical and mathematical, spatial, bodily – kinetic, personal and naturalistic. Specific approaches to understanding the nature of intelligence are allocated: a phenomenological (a form of consciousness), genetic (the result of human interaction with nature), sociocultural (the result of socialization and cultural mastery), process and activity (forms of education (product studies); information (the set of processes of information processing); functional – level (system of cognitive processes), regulatory (self mentalaktyvnsti). Stages of formation of the teenager intellect described in more detail through the stages of Piaget are thought of as sensory-motor preoperative, stage of concrete operations and formal operations stage. It is noted that in adolescence intelligence is characterized by the transition to higher levels of abstract thinking, people are able to consciously master logical operations (analysis, synthesis, comparison, abstraction, concentration, and generalization). Manufactured individual cognitive style cognitive and solving practical problems, forming individual characteristics of intelligence: depth; flexibility; latitude; awareness; independence; sensitivity; criticality, activity; frugality.

A study of the general level of intelligence of teens, his personal intellectual properties, the empirical relationship and correlation.

Key words: intelligence, nature, structure, types of intelligence, the stages of intellectual development, a teenager.

Стаття надійшла 13 червня 2014 року

УДК 159.947.5

Л. І. Кузьо

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ЧАСОВОЮ ПЕРСПЕКТИВОЮ ТА МОТИВАЦІЄЮ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ ЇЇ ЯК ДИСЦИПЛІНУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Проаналізовано взаємозв'язок між часовою перспективою та мотивацією вивчення англійської мови студентів, які вивчають англійську як дисципліну спеціалізації. Встановлено, що високий рівень внутрішньої мотивації вивчення англійської мови і мотивації, спрямованої на здобуття професії, сприяє зростанню показників успішності вивчення студентами англійської мови. Виявлено, що поняття внутрішньої мотивації об'єднує групу мотивів, які можуть мати самостійне значення.

Ключові слова: часова перспектива, мотивація, мотив, мотиваційні об'єкти, дисципліна спеціалізації, кореляційні зв'язки.

Постановка проблеми. В умовах інтеграції України в міжнародний науково-освітній простір вивчення і викладання іноземних мов є однією із засад розширення мобільності науково-педагогічних працівників, студентів та інших фахівців для підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому, європейському і світовому ринках праці. Володіння іноземною мовою значно розширює можливості застосування знань, умінь і навичок у професійній діяльності, сприяє збагаченню новітнім досвідом роботи. Успішне оволодіння іноземною мовою може бути пов'язано не стільки із працездатністю студента чи його інтелектуальними можливостями, скільки залежати від його мотивації учбової діяльності. Саме тому в сучасному навчальному процесі важливим є не лише рівень фахової підготовки педагога, його намагання доступно подати інформацію учням чи студентам, сформувати у них необхідні навички та уміння, але і його здатність урахувувати особистісні особливості індивіда як активного учасника цього процесу.

Стан дослідження. Розгляд регулятивної ланки навчальної активності сучасних студентів не втрачає свою актуальність, оскільки емпіричні дані, отримані минулими десятиліттями, не відображають обсяг проблеми. Важливим фактором мотивації поведінки суб'єкта є його часова перспектива (Л. І. Божович, М. Р. Гінзбург, Ж. Ньюттен, Л. А. Регуш та ін.). Вплив часової перспективи можна звести до мотиваційного процесу, цілі і причинно-наслідкові структури якого регулюють поведінку. Специфічність та особливість подій, що знаходяться в основі часової перспективи студента, можуть не лише впливати на спрямованість його особистості, а й визначати її зміст, впливати на активність та ініціативність суб'єкта учбового процесу, формувати в нього почуття задоволеності навчанням та усвідомлення ним особистісної значущості від результатів здобуття нових знань. Як зазначає Є. І. Головаха, що чіткішим і виразнішим у свідомості молоді буде образ майбутнього, то більш визначені та відповідальні рішення зможуть приймати юнаки і дівчата в теперішньому. Основні теоретичні й практичні зусилля науковців в розробці проблеми особистісного самовизначення індивіда у контексті планування й осмислення ним власного майбутнього життєвого шляху переважно концентрувалися на дослідженні механізмів становлення життєвих перспектив у їх взаємозв'язку з періодами життєвого шляху людини (Л. І. Божович, Є. І. Головаха, І. С. Кон, Т. М. Титаренко, Г. О. Хомич), зокрема найбільш вивченими залишаються умови їх формування в юнацькому віці (А. Є. Левенець, Г. К. Радчук, Г. В. Рудь, Л. Д. Тодорів), який вимагає від суб'єкта самовизначення (Е. Еріксон), планування та структурування очікувань щодо свого майбутнього життя (Л. І. Божович,

М. Р. Гінзбург та ін.), досягнення особистісної зрілості (Є. І. Головаха). Отримані також численні дані про соціально-економічні, вікові, статеві та індивідуально-психологічні фактори становлення часової та життєвої перспективи особистості (К. О. Абульханова-Славська, Ю. Р. Сидорик, Н. Н. Толстих та ін.), взаємозв'язку характеристик часової перспективи та навчальної успішності школярів (І. В. Рябікіна).

Водночас відсутні дослідження проблеми становлення часової перспективи в контексті вивчення окремих дисциплін професійної підготовки. Зокрема, досі нез'ясовані особливості взаємозв'язку між характеристиками часової перспективи студентів та мотивацією вивчення цими суб'єктами англійської мови. З метою конкретизації наукових уявлень про фактори впливу на становлення такої мотивації й виникла необхідність у дослідженні характеру існуючих взаємозв'язків між цими утвореннями.

Мета статті – виокремити відмінності мотиваційних характеристик часової перспективи у групах студентів, що вивчають англійську мову як предмет спеціалізації.

Виклад основних положень. Дослідження проводилось на базі Львівського державного університету внутрішніх справ та Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. У склад емпіричної вибірки увійшли 253 респонденти. З цієї кількості досліджуваних не виконали всі запропоновані методики 25 (10%) осіб. Тому було проаналізовано результати 228 студентів. Із них – 18,4% чоловіків (42 осіб), 81,6% – жінки (186 осіб). Усіх респондентів було поділено на три досліджувані групи. У групу № 2 увійшли досліджувані, які вивчають англійську мову як дисципліну спеціалізації впродовж усіх курсів навчання: студенти 1–3 курсів напряму підготовки «Початкове навчання та англійська мова». Усього дослідженням було охоплено 82 студенти. Із цієї кількості досліджуваних не виконали всі запропоновані їм методики 4 (5%) особи. Тому нами було проаналізовано результати 78 респондентів (усі – жінки). Вік досліджуваних – від 17 до 21 року ($M = 19 \pm 1$).

Для досягнення мети застосовано сукупність теоретичних та емпіричних методів: *теоретичні* – аналіз, порівняння, узагальнення і систематизація для вивчення психологічного змісту поняття «часова перспектива» для виокремлення та обґрунтування наявності різних рівнів мотивації вивчення студентами англійської мови, визначення теоретико-прогностичної моделі взаємозв'язку між часовою перспективою та рівнем мотивації вивчення студентами англійської мови; *психодіагностичні* (анкетування, опитування, психометричні тести, метод семантичного диференціалу, метод незавершених речень) – спрямовані

на встановлення показників досліджуваних параметрів мотивації та часової перспективи; *методи математичної статистики* (статистичний тест Колмогорова-Смірнова, непараметричний критерій розрізнення Манна-Уїтні, кореляційний аналіз за Спірменом) для виявлення показників статистичної значущості відмінностей та кореляційних взаємозв'язків досліджуваних параметрів.

Виявлення взаємозв'язків показників параметрів часової перспективи та мотивації до вивчення англійської мови у групах досліджуваних із поглибленим вивченням іноземної мови здійснювалось на вибірці студенток освітнього напрямку «Початкова освіта» зі спеціалізацією «Англійська мова». Англійська мова для цієї групи респондентів є дисципліною спеціалізації.

Зважаючи на те, що показники параметрів успішності не відповідають нормальному розподілу ($p \leq 0,05$), з метою встановлення кореляційних взаємозв'язків між ними та показниками параметрів часової перспективи, ми застосували метод рангової кореляції Спірмена.

Згідно з зафіксованими даними, отримані респондентами семестрові оцінки з англійської мови позитивно корелюють із кількістю очікувань від інших (C_3), прагненнями виїхати (EX) на тривалий час за кордон (окрім туризму). Негативна кореляція виявлена між семестровими оцінками та прагненням студентів завершити навчання (R_4). Результати граматичного тесту позитивно корелюють із прагненням до відпочинку (L), кількістю мотиваційних об'єктів, які співвідносяться із часом здійснення до кількох місяців (M) та років (Y). Негативну кореляцію виявлено між результатами тестових завдань і кількістю прагнень до самореалізації і саморозвитку (SR) та прагненням студентів завершити навчання (R_4).

Зазначимо, що показники успішності вивчення англійської мови та результати граматичного тесту корелюють також із параметрами методик «Перспектива мого життя» та «Події мого майбутнього». Зокрема, із підвищенням рівня успішності студентів зростає рівень оцінок ними свого майбутнього як сповненого надій, але більш сумного, нечіткого, невизначеного, незапланованого. Високі результати виконання граматичного тесту зафіксовано у тих студентів, які оцінюють своє майбутнє життя як тривале, таке, яке залежить від їхніх дій, цікаве, в оточенні багатьох людей.

Конструкти, за якими виявлено кореляційні зв'язки з показниками успішності вивчення англійської мови, жодного разу не збігаються із тими, з якими корелюють результати виконання тесту з граматики англійської мови. На нашу думку, загальне емоційне тло вказаних

конструктів також відрізняється. Виявлена закономірність для свого пояснення потребує організації додаткових досліджень. Можемо висловити припущення, що більша об'єктивність вимірювання знань англійської мови шляхом використання тестових завдань дає змогу виявити групу студентів, які почувають себе більш упевнено, ніж ті, оцінка знань англійської яких більш залежна від оцінки викладача.

Показники успішності вивчення англійської мови позитивно корелюють із кількістю вказаних респондентами подій очікуваного майбутнього, пов'язаних із майбутнім навчанням (R_3), виїздом за кордон (EX). Результати тесту з англійської мови позитивно корелюють із кількістю подій, пов'язаних з очікуваннями отримання прибутків і матеріальних цінностей, загальною кількістю вказаних респондентами подій майбутнього. Водночас під час зростання і показників успішності, і результатів тесту зменшується вказана респондентами тривалість їх часової перспективи, але зростає кількість подій, пов'язаних із прагненнями відпочинку.

Як очевидно із табл. 1, успішність вивчення респондентами англійської мови та результати виконання ними тесту з англійської мови позитивно корелюють із показниками параметру «Отримання знань» методики вивчення мотивів навчання у ВНЗ Т. І. Львіної.

Зокрема, нами виявлено наявність позитивних кореляційних взаємозв'язків між показниками успішності з англійської мови та параметрами отримання знань і оволодіння професією. Результати тесту з англійської мови позитивно корелюють із показниками параметру мотивації отримання знань.

Таблиця 1

**Показники кореляційних зв'язків успішності
вивчення студентами англійської мови
та показників параметрів методики
вивчення мотивів навчання у ВНЗ Т. І. Львіної**

ρ Спірмена		Успішність з англійської мови	Результати тесту з англійської мови
Отримання знань	Коеф. корел.	,271*	,338**
	Знч. (2-ст.)	,017	,002
	N	78	78
Оволодіння професією	Коеф. корел.	,257*	,210
	Знч. (2-ст.)	,023	,065
	N	78	78
Отримання диплома	Коеф. корел.	,221	,155
	Знч. (2-ст.)	,052	,175
	N	78	78

Аналіз відмінностей між показниками параметрів методики Ньютона у групах осіб із різними семестровими оцінками з англійської мови дозволяє констатувати наявність істотних відмінностей респондентів, котрі отримали різні семестрові оцінки за показниками прагнення завершити навчання у ВНЗ (R_4), загальною кількістю мотиваційних об'єктів (Summa), прагненням на тривалий час виїхати за кордон (EX) та локалізацією мотиваційних об'єктів у періоді після закінчення ВНЗ, прагненням до відпочинку (L) і очікувань чогось від інших (C_3), а саме: у представників групи, які отримали оцінку «відмінно», зафіксовано істотне переважання прагнень отримати щось від інших, ніж це притаманно їхнім колегам із оцінкою «задовільно» ($M_c = 5,2$ vs. 3,6).

Сума мотиваційних об'єктів ($M_c = 39,8$ vs. 37,9) і прагнень на тривалий час виїхати за кордон ($M_c = 2,1$ vs. 0,8 vs. 0,3) також істотно вища у студентів-відмінників. Для «відмінників» характерною є істотно менша кількість мотиваційних об'єктів, які локалізовані у віці від 25 років і більше ($M_c = 0,6$ vs. 1,8), ніж це спостерігається у студентів, які отримали підсумкову оцінку «4». У «відмінників» також значно менша кількість прагнень завершити навчання у ВНЗ і до відпочинку ($M_c = 1$ vs. 2,8 та 1,75 vs. 2,8 відповідно), ніж у респондентів, котрі навчаються на «3». Зазначимо, що за кількістю прагнень завершити навчання у ВНЗ студенти, які навчаються на «3», значно випереджають також своїх колег із оцінками «4» ($M_c = 2,8$ vs. 1,5).

Переважаюча кількість мотиваційних конструктів, яка притаманна більш успішним респондентам, може бути пояснена, імовірно, вищим рівнем старанності, що дозволяє їм також більш успішно вчитись. З іншого боку, це не виключає наявності вищого рівня когнітивної складності «відмінників», що і дозволяє їм продукувати більшу кількість мотиваційних об'єктів і успішніше вчитись. Тенденція зростання за вищою успішністю кількості мотиваційних об'єктів, що локалізовані у віці від 25 років і більше, може свідчити про наявність чіткіших планів цих респондентів у цьому періоді їх життя. Цьому відповідає також наявність позитивної кореляції між рівнем успішності виконання граматичного тесту і кількістю мотиваційних об'єктів, які локалізовані у періоді кількох місяців і років. Це може свідчити про те, що у досліджуваних групах студентів успішність вивчення ними англійської мови більшою мірою залежать від саме тих цілей, які темпорально локалізовані у найближчому майбутньому.

Переважання у «відмінників» кількості прагнень виїхати за кордон можна вважати важливим мотиваційним чинником вивчення англійської мови. Імовірно, саме цим якраз у середовищі «відмінників» пояснюється велика кількість мотиваційних об'єктів, котрі

локалізовані у найближчому майбутньому, оскільки життя за кордоном може уявлятися як менш прогнозоване внаслідок відсутності у студентів досвіду перебування там. З іншого боку, менш успішні студенти, які мають більше планів, що локалізовані в періоді дорослого життя, не планують еміграції, прагнучи більшою мірою, ніж «відмінники», здобути абстрактно сформульовану ними самореалізацію в Україні. Отримані нами залежності не узгоджуються із результатами І. В. Рябікіної [12], згідно з якими у старшокласників із високою успішністю переважають мотиви саморозвитку. Проте у вказаній роботі не досліджувалась успішність учнів під час вивчення англійської мови. Зазначимо, однак, що остання може мати важливе значення у формуванні мотиву виїзду за кордон, а це, своєю чергою, може впливати на зменшення кількості прагнень до самореалізації та саморозвитку.

Те, що серед студентів, котрі отримали семестрову оцінку з англійської «3», значно вищі прагнення вже завершити навчання у ВНЗ, ніж серед «відмінників,» ми схильні пояснювати у межах окресленої гіпотези – менш успішні студенти мають більше цілей у дорослому житті, для досягнення яких, імовірно, не надто важливими є знання англійської. «Відмінники» ж, маючи більше цілей у найближчі місяці і роки, легше переносять необхідність наполегливо і старанно здобувати знання. Цим же може бути зумовлена більша кількість у останніх мотиваційних об'єктів, пов'язаних із прагненням відпочинку, про які менш успішні, й, імовірно, менш старанні студенти не задумуються. Висловлені нами припущення для перевірки потребують організації додаткових досліджень.

Нами не встановлено відмінностей між досліджуваними групами студентів у кількості мотиваційних об'єктів, які стосуються навчання загалом. Це може свідчити про специфічність виявлених нами залежностей та відмінностей, що характеризують саме успішність студентів із вивчення англійської мови і не стосуються загальної успішності (яка не була предметом вивчення). Водночас відсутність відмінностей у кількості мотиваційних об'єктів щодо вивчення англійської мови свідчить про усвідомлення студентами, котрі мають низький рівень успішності, важливості таких знань. Зазначимо, що встановлені нами закономірності стосуються лише студентів, котрі вивчають англійську мову як дисципліну спеціалізації. На нашу думку, доцільною є перевірка вказаних закономірностей у групах студентів, котрі не вивчають поглиблено англійську мову (яких більшість в Україні), а також тих, для яких цей предмет є фаховим.

Статистичний аналіз відмінностей у показниках успішності вивчення англійської мови респондентами, котрі дали позитивну/

негативну відповідь на різні питання анкети «Мотивація вивчення англійської мови», дозволяє стверджувати, що вищий рівень указаної навчальної успішності наявний у досліджуваних студентів із внутрішньою мотивацією вивчення англійської мови, у яких відсутня орієнтація на осіб зі свого соціального оточення, притаманна мотивація досягнення успіху та орієнтація на результат, а також відсутня орієнтація на процес.

Таблиця 2

Показники статистичних відмінностей успішності вивчення англійської мови респондентами, що дали позитивну/негативну відповіді на питання анкети «Мотивація вивчення англійської мови»

№ пит. анкети		Успішність із англійської мови		Результати тесту з англійської мови				
		№ 1	№ 6	№ 2	№ 4	№ 6	№ 8	№ 12
U Манна-Уїтні		319,0	278,5	490,5	378,5	338,5	392,0	318,5
W Уїлкоксона		455,0	603,5	1393,5	1459,5	663,5	888,0	2334,5
Z		-2,600	-4,880	-2,677	-3,654	-3,490	-3,457	-1,964
Асимпт. знч.		,009	,000	,007	,000	,000	,001	,049
Ні (0)	Середнє	3,69	3,56	6,67	4,67	3,60	6,70	7,67
	Ст. похибк.	,198	,101	,542	,597	,563	,547	1,153
	Ст. відхил.	,793	,507	3,251	4,050	2,814	3,753	4,467
Так (1)	Середнє	4,13	4,26	4,74	7,00	6,58	4,00	5,14
	Ст. похибк.	,063	,067	,607	,488	,516	,560	,429
	Ст. відхил.	,495	,486	3,933	2,759	3,759	3,120	3,407

Такий розподіл відповідей респондентів не дає змоги установити статистичні відмінності, але, на наш погляд, указує на наявність внутрішньої і зовнішньої мотивації студентів цього напрямку підготовки, а саме: і для відмінників, і для менш успішних їх колег важливим є отримання документу про підтвердження наявності у них вищої освіти та усвідомлення важливості вивчення англійської мови для їх майбутнього. Проте вказані фактори не впливають значущо на успішність вивчення ними англійської мови.

Отож, нами встановлено, що зростання показників успішності вивчення респондентами англійської мови пов'язано зі збільшенням кількості співвіднесення їх мотиваційних об'єктів із найближчими

місяцями та кількома роками. І, навпаки, за нижчої успішності зростає кількість мотиваційних об'єктів, котрі локалізовані у періоді їх життя після 25 років.

Зважаючи на переважання у «відмінників» прагнень виїхати на тривалий час за кордон, можна припустити, що саме тому їх цілі зосереджені у ближній перспективі, вони краще усвідомлюють необхідність старанного вивчення англійської і тому в них значно менше прагнень якнайшвидше завершити своє навчання у ВНЗ, ніж це характерно для студентів, які навчаються на «З». Це ж може впливати на наявність у «відмінників» меншої кількості абстрактно сформульованих прагнень до саморозвитку і самореалізації. Менш успішні і, ймовірно, менш старанні студенти значно рідше вказують на мотиваційні об'єкти, що пов'язані з відпочинком.

Успішніші студенти виокремлюють більшу кількість подій у майбутній часовій перспективі, зокрема тих, що пов'язані з майбутнім навчанням та отриманням прибутків чи матеріальних цінностей. Водночас успішні студенти вказують меншу тривалість своєї часової перспективи. Подальший аналіз особливостей часової перспективи респондентів із різною мотивацією вивчення англійської мови, на наш погляд, слід здійснювати із урахуванням указаних закономірностей.

Згідно з результатами відповідей на окремі питання методик, респондентам із внутрішньою мотивацією притаманна менш тривала, похмура, сумна і пов'язана із самотністю часова перспектива. У осіб із внутрішньою мотивацією часову перспективу респонденти оцінюють як більш цікаву, чітку, світлу, безпечну, в оточенні багатьох людей (не самотні).

Такі суперечності, на наш погляд, доводять, що поняття внутрішньої мотивації є лише узагальнювальним, таким, що об'єднує групу мотивів, що можуть мати самостійне значення. Проте варто зауважити, що характеристики часової перспективи респондентів, котрі вивчають англійську мову як нефахову дисципліну, є більш узгодженими під час їх узагальнення відповідно до груп мотивації вивчення студентами англійської мови.

Група респондентів, в якій домінуючою була мотивація отримання диплому про вищу освіту, вказує значущо більше мотиваційних об'єктів, пов'язаних із ситуаціями впливу на інших, відпочинку та отримання у майбутньому прибутку чи матеріальних цінностей. Для таких студентів характерною є більш тривала часова перспектива. Респонденти, у яких відсутні ці мотиви, вказують значущо більше подій майбутнього, які пов'язані із прагненнями завершити навчання та самореалізацією.

Зазначимо, що характеристики часової перспективи респондентів із мотивами уникнення невдачі доповнюють наведені нами особливості часової перспективи, що характеризують студентів із мотивами отримання диплому, а саме: для вказаних досліджуваних властива значущо більша кількість мотиваційних об'єктів, зокрема і таких, що співвідносяться із життям суб'єкта, які пов'язані із особистим життям та професійною діяльністю респондента. Студенти, у яких відсутні ці мотиви, вказують істотно більшу кількість подій, пов'язаних із майбутнім навчанням, зокрема прагненнями вивчити англійську і виїхати за кордон на тривалий час.

У респондентів із мотивацією, спрямованою на здобуття професії, зафіксовано значущо більшу кількість мотиваційних об'єктів, зокрема тих, що пов'язані із самореалізацією, майбутньою професійною діяльністю та прагненням завершити навчання, отриманням матеріальних цінностей, виїзду за кордон. Такі студенти оцінюють своє майбутнє як більш радісне, сповнене надій, хвилююче, безпечне, але більш самотнє, ніж їхні колеги, у яких відсутні вказані мотиви. Для останніх характерною є також значущо більша кількість об'єктів, пов'язаних зі здатністю впливати на інших і прагненням до відпочинку, а також бажанням вивчати англійську після завершення ВНЗ і працювати у такій сфері діяльності, в якій вони могли б використовувати свої знання цієї мови. Зауважимо, що вказані тенденції можуть впливати на рівень знань студентами англійської мови.

Висновки. Результати дослідження мотивації вивчення англійської мови та характеристик часової перспективи студентів, котрі вивчають англійську як дисципліну спеціалізації, дозволяють зробити висновок про те, що наші прагнення об'єднати об'єктивовані мотиви до категорій «внутрішні-зовнішні» призводить до неузгодження протаманних респондентам характеристик часової перспективи. Підтвердженням цього є результати аналізу дуже близьких (або навіть однорідних) відповідей (ствердних чи заперечних) на окремі питання, які можна співвіднести із внутрішніми та зовнішніми мотивами. Такі суперечності, на нашу думку, доводять, що поняття внутрішньої мотивації є лише узагальнювальним, об'єднувальним групу мотивів, які можуть мати самостійне значення. У таких студентів із високим рівнем мотивації вивчення англійської мови зафіксовано істотне переважання прагнень отримати щось від інших, загальна кількість мотиваційних об'єктів і прагнень виїхати за кордон, ніж у респондентів із низьким рівнем указаної мотивації.

Перспективними для більш широкої та поглибленої розробки можна вважати питання перевірки встановлених особливостей часової

перспективи у студентів, котрі проживають у різних культурних і політико-економічних умовах; дослідження взаємозалежностей особливостей мотивації вивчення англійської мови та індивідуально-психологічних характеристик учителя. Тому експериментальні напрацювання в зазначеному ракурсі є актуальними і перспективними.

1. Божович Л. И. Проблемы формирования личности / Л. И. Божович; под ред. Д. И. Фельдштейна. – 2-е изд. – М.: Институт практической психологии; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1997. – 352 с.

2. Гинзбург М. Р. Личностное самоопределение как психологическая проблема / М. Р. Гинзбург // Вопросы психологии. – 1988. – № 2. – С. 19–26.

3. Головаха Є. І. Психологічний час і життєвий шлях особистості / Є. І. Головаха, О. О. Кронік // Філософська думка. – 1983. – № 1. – С. 59–61.

4. Левенець А. Є. Психологічні особливості становлення життєвої перспективи в юнацькому віці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / А. Є. Левенець. – К., 2006. – 20 с.

5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев // Избранные психологические произведения: в 2-х т. Т. 2. – М.: Педагогика, 1983. – 328 с.

6. Маркова А. К. Пути исследования мотивации учебной деятельности / А. К. Маркова // Вопросы психологии. – 1980. – № 5. – С. 58–83.

7. Маслоу А. Мотивация и личность; пер. с англ. / А. Маслоу. – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.

8. Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / Ж. Нюттен. – М.: Смысл, 2004. – 608 с.

9. Радчук Г. К. Структурні та динамічні характеристики ціннісних орієнтацій студентів / Г. К. Радчук // Проект: «Теоретико-методологічні проблеми психологічного супроводу професійної діяльності. Наука і освіта. Спецвипуск. – Одеса: Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, 2009. – № 5. – С. 135–140.

10. Регуш Л. А. Психология прогнозирования: успехи в познании будущего / Л. А. Регуш. – СПб.: Речь, 2003. – 352 с.

11. Рудь Г. В. Формування життєвих перспектив у ранній юності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Г. В. Рудь. – К., 2005. – 20 с.

12. Рябкина И. В. Структурная организация временной перспективы старшеклассников с разным уровнем учебной успешности: автореф. на соиск. учен. степени канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогическая психология» / И. В. Рябкина. – СПб., 2007. – 20 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.scholar.ru/speciality.php?page=2&spec_id=3.

13. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эриксон. – М.: Прогресс, 1996. – 344 с.

Кузьо Л. И. Взаимосвязь между часовой перспективой и мотивацией изучения английского языка студентами, которые изучают его как дисциплину специализации

Проанализировано взаимосвязь между временной перспективой и мотивацией изучения английского языка студентов, которые изучают его как дисциплину специализации.

Установлено, что высокий уровень внутренней мотивации изучения английского языка и мотивации, направленной на получение профессии, способствуют росту показателей успешного изучения английского языка. Понятие внутренней мотивации объединяет группы мотивов, которые могут иметь самостоятельное значение.

Ключевые слова: *временная перспектива, мотивация, мотив, мотивационные объекты, дисциплина специализации, корреляционные связи.*

Kuzo L. I. The relationship between time perspective and motivation of learning English by students studying it as a subject of specialization

The article deals with the relationship between time perspective and motivation of learning English by students studying English as a discipline of specialization.

It is determined that the availability and a high level of internal motivation of learning English and motivation, aimed at obtaining profession promotes the growth of English study success. Shared by students from the above mentioned peculiarities of motivation is the presence of much higher number of motivational items, including that related to obtaining tangible profits and values, the desire to go abroad for a long time.

It is scientifically grounded and empirically verified that students with high efficiency and internal motivation of English learning are characterized by significantly higher quantitative indicators of time perspective characteristics (future events related to the further study of the English language or its usage in a professional activity, leaving abroad, obtaining material profits, prospects). It is proved that students with different levels of motivation to learn English differ significantly in contents and structural-dynamic characteristics of their time perspective.

Disclosed differences in the characteristics of the time perspective can serve as markers, the presence of which allows to predict the formation of certain types of English learning motivation of students with various professional specialization and their level of success with this discipline.

Detected conflicts argue that the notion of internal motivation is only generalizing, such that brings together a group of motives which may have independent value.

Key words: *time perspective, internal motivation, motive of obtaining profession, motivational items, correlative links, external motivation, discipline of specialization.*

Стаття надійшла 5 червня 2014 року